

3. Ministry of Finance of Ukraine (2000). *Provision (Standard) 7 "Fixed Assets"* of 27 April, № 92. Available at: www.rada.gov.ua (in Ukr.).
4. Ministry of Finance of Ukraine (1999). *Regulations (standard) accounting 19 "Business Combinations"* of July 7, № 163. Available at: www.rada.gov.ua (in Ukr.).
5. International Accounting Standard 16 "Fixed Assets". Available at: http://www.minfin.gov.ua/document/92,427/MSBO_16.pdf (in Ukr.).
6. Horodyanska, L.V. (2008). *Vidtvorennia osnovnykh zasobiv na pidpriemstvakh Ukrainy: teoriia i praktyka obliku ta analizu* [Reproduction of fixed assets in the Ukraine: theory and practice of accounting and analysis]. Kyiv National Economic University, Kyiv, 224 p. (in Ukr.).
7. Leonov, L.O. (2004). Accounting of fixed assets and their reproduction (based on coal mines of Donbass). Abstract to PhD dissertation, Accounting, Analysis and Audit. Kharkov State University, food and trade, Kharkiv. Available at: http://librar.org.ua/sections_load.php?S=business_economic_science&id=259&start=1 (in Ukr.).
8. Panasenko, A.P. (2008). Problems fixed assets accounting. *Derzhava ta rehiony [Countries and regions]*, no.3, pp.407-410 (in Ukr.).
9. Hladiy, I.O., Martsenyuk, V.S., Plaksij, N.V. Residual value of fixed assets: tax aspect. Available at: http://www.rusnauka.com/32_PVMN_2011/Economics/7_97830.doc.htm (in Ukr.).
10. Schyrska, A.V. (2013). Accounting and internal control depreciation: Theory and Methodology. Abstract to PhD dissertation, Accounting, Analysis and Audit (by activity). The National Academy of Statistics, Accounting and Auditing, Kyiv. Available at: <http://mydisser.com/ua/catalog/view/14010.html> (in Ukr.).

УДК 657.1

В.І. Кузь, к.е.н., В.С. Кравчук,

Буковинський державний фінансово-економічний університет,
м. Чернівці

**УПРАВЛІНЬСЬКА БУХГАЛТЕРСЬКА ЗВІТНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА:
ПРИНЦИПИ ТА ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ**

Анотація

Досліджуються принципи та підходи до формування управлінської бухгалтерської звітності. Підкреслюється важливість формування управлінської бухгалтерської звітності у задоволенні інформаційних потреб управлінського персоналу з метою прийняття ефективних рішень, зважаючи на посилення конкурентної боротьби в економічному середовищі та за умов ускладнення управлінських процесів всередині підприємства. Уточнено визначення управлінської бухгалтерської звітності та її складових характеристик: форма, елемент, формат. Розроблено загальну методику підготовки управлінської бухгалтерської звітності на основі ідентифікації принципів організації функціонування системи бухгалтерського обліку, послідовності організації управлінського обліку, принципів підготовки та функцій управлінської бухгалтерської звітності.

Ключові слова: інформаційні запити, управлінська бухгалтерська звітність, принципи організації обліку, принципи підготовки управлінської бухгалтерської звітності, управлінський облік, форма, елемент, формат управлінської бухгалтерської звітності, функції управлінської бухгалтерської звітності.

**УПРАВЛЕНЧЕСКАЯ БУХГАЛТЕРСКАЯ ОТЧЕТНОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЙ:
ПРИНЦИПЫ И ПОДХОДЫ К ФОРМИРОВАНИЮ**

Аннотация

Исследуются принципы и подходы к формированию управленческой бухгалтерской отчетности. Подчеркивается важность формирования управленческой бухгалтерской отчетности в удовлетворении информационных потребностей управленческого персонала в целях принятия эффективных решений ввиду усиления конкурентной борьбы в экономической среде и в условиях усложнения управленческих процессов внутри предприятия. Уточнено определение управленческой бухгалтерской отчетности и ее составляющих характеристик: форма, элемент, формат. Разработана общая методика подготовки управленческой бухгалтерской отчетности на основе идентификации принципов организации функционирования системы бухгалтерского учета, последовательности организации управленческого учета, принципов подготовки и функций управленческой бухгалтерской отчетности.

Ключевые слова: информационные запросы, управленческая бухгалтерская отчетность, принципы организации учета, принципы подготовки управленческой бухгалтерской отчетности, управленческий учет, форма, элемент, формат управленческой бухгалтерской отчетности, функции управленческой бухгалтерской отчетности.

Постановка проблеми. Априорі функціонування системи бухгалтерського обліку на підприємстві покликане забезпечити інформацією про діяльність підприємства зовнішніх та внутрішніх користувачів для прийняття рішень. Їх інформаційні запити в основному забезпечуються в контексті складання фінансової звітності. За таких умов залишаються незадоволеними потреби внутрішніх користувачів в аналітичних релевантних обліково-економічних даних. Облікова інформація для управлінського персоналу в цілях прийняття рішень є різносторонньою як за змістом показників, так і за формою подання. Якщо розкриття облікових даних у фінансовій звітності регламентовано низкою нормативно-правових актів, то ідентифікація правил та процедур формування, систематизації, групування обліково-економічної інформації в форматі бухгалтерської управлінської звітності залишається довільною прерогативою управлінського персоналу. Саме проблеми ідентифікації інформаційних потреб внутрішніх користувачів та визначення оптимальної методики підготовки управлінської бухгалтерської звітності в умовах посилення конкурентної боротьби всередині економічного середовища набули надзвичайної гостроти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням підготовки управлінської бухгалтерської звітності приділена значна увага науковців та практиків у сфері управління. В працях М. Ф. Ван Бреди [11], П. Друкера [3], К. Друрі [4], С. А. Кузнецової [5; 6], О. А. Лаговської [8],

М. С. Пушкаря [9], Дж. Фостера [12], Е. С. Хендріксена [11], Ч. Т. Хорнгрена [12], О. А. Шапорової [2] та інших науковців декларуються положення про призначення системи бухгалтерського обліку як засобу задоволення інформаційних потреб внутрішніх користувачів. Проте, не применшуючи значення отриманих ними науково-практичних результатів, проблеми підготовки управлінської бухгалтерської звітності не набули кінцевого вирішення. Даний факт можна пояснити індивідуальністю процесу задоволення інформаційних потреб управлінського персоналу.

Формулювання цілей статті й аргументування актуальності поставленого завдання. Метою дослідження є визначення принципів та підходів до формування управлінської бухгалтерської звітності, ідентифікація її форм, елементів та формату подання. А також встановлення взаємозв'язків між принципами організації бухгалтерського обліку та процесом підготовки управлінської бухгалтерської звітності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зважаючи на динамізм економічних процесів, що зумовлено посиленням конкурентної боротьби в економічному середовищі, до системи бухгалтерського обліку висувуються додаткові вимоги. Вони є відмінними від традиційних вимог, пов'язаних із забезпеченням процесу складання фінансової звітності. На сьогодні фінансова звітність не задовольняє інформаційні потреби як внутрішніх так і зовнішніх користувачів: «Традиційний підхід до формування фінансової звітності не виправдовує себе через низький рівень інформативності останньої, особливо в частині задоволення інформаційних потреб економічних агентів щодо рівня вартості підприємства, ризикованості його діяльності та перспектив подальшого розвитку» [8, с. 287-288].

Низка дослідників акцентує увагу на таких положеннях: фінансова звітність залишається лишень імперативною вимогою організації та ведення бухгалтерського обліку [9]; фінансова звітність містить іррелевантну облікову інформацію (пов'язують такий стан речей із необдуманим застосуванням тих чи інших варіантів облікової політики підприємства) [12]; фінансова звітність як інформаційне джерело при прийнятті управлінських рішень не відповідає принципу оперативності [5].

За таких умов з метою отримання необхідної оперативної релевантної інформації управлінський персонал використовує дані поточного бухгалтерського обліку, які характеризуються несистематизованістю, подачею у неоптимальній формі, наявністю у відповіді на інформаційний запит надлишкових даних або ж недостатністю щодо аналітичного поділу показників облікової інформації. Розв'язання даних проблем забезпечується складанням управлінської бухгалтерської звітності, призначення якої у загальному розумінні полягає в задоволенні інформаційних потреб управлінського персоналу.

На думку О. А. Лаговської, управлінська бухгалтерська звітність покликана задовольняти інформаційні потреби управлінського персоналу, є первинною ланкою у формуванні інтегрованої звітності суб'єкта господарювання, що характеризується наступними ознаками: 1) містить інформацію, що необхідна для адекватної оцінки вартості підприємства та величини її приросту; 2) поєднує фінансову та нефінансову інформацію, що дозволить уникнути проблеми дублювання показників, а з точки зору зовнішнього користувача значно полегшить процес пошуку необхідних даних; 3) орієнтується на потреби всіх груп користувачів; 4) поєднує економічні, екологічні та соціальні аспекти діяльності підприємства; 5) дозволяє користувачу порівнювати інформацію, подану різними підприємствами [8, с. 326-327].

О. А. Шапорова, Е. А. Тюхова, Н. В. Куканова при трактуванні поняття «управлінська бухгалтерська звітність» проводять розмежування між бухгалтерською та управлінською звітністю: «управлінська бухгалтерська звітність – це звітність, яка містить в собі важливі ознаки, що дозволяють ідентифікувати відповідний вид звітності серед всього масиву інформації, яка міститься на підприємстві: бухгалтерська звітність вказує на те, що звітність формується на основі даних бухгалтерського обліку, який включає в себе підсистему управлінського обліку; управлінська звітність вказує на ціль, досягнення якої повинно забезпечити формування обліково-аналітичної інформації бухгалтерської управлінської звітності» [2].

На нашу думку, управлінська бухгалтерська звітність – це система обліково-аналітичної інформації, що міститься у формах звітності та представлена у вигляді сукупності облікових та розрахункових показників у визначеному форматі, сформована відповідно до внутрішніх регламентів підприємства, характеризує внутрішнє та зовнішнє середовище суб'єкта господарювання загалом і його сегментів зокрема й оперативно задовольняє інформаційні потреби внутрішніх користувачів інформації.

До основних функцій управлінської бухгалтерської звітності слід відносити: інформаційну; планову; системну; аналітичну; контрольну; організаційну.

Таким чином, формування управлінської бухгалтерської звітності у своїй основі передбачає використання як даних системи бухгалтерського обліку підприємства, так і економічної інформації із зовнішнього середовища, а також результати обробки вказаних видів інформації за допомогою аналітичних процедур. Такий стан речей потребує дослідження принципів організації бухгалтерського обліку, на підприємстві з метою ідентифікації принципів підготовки управлінської бухгалтерської звітності.

Під організацією бухгалтерського обліку слід розуміти сукупність заходів суб'єкта процесу організації, які мають цілеспрямований характер щодо

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ, АУДИТ

створення, забезпечення, постійного впорядкування і вдосконалення функціонування системи бухгалтерського обліку на підприємстві. Зміст організації бухгалтерського обліку розкривається через об'єкти – складові елементи системи бухгалтерського обліку, організаційні дії щодо яких базуються на наступних принципах:

1) принцип відповідальності – процес організації бухгалтерського обліку забезпечується декларуванням її положень у внутрішніх розпорядчих документах та відповідальністю управлінського персоналу підприємства за організаційні дії;

2) принцип правової відповідності – організація бухгалтерського обліку повинна здійснюватися відповідно до вимог, які передбачені законодавством, а у випадку необхідності вибору окремого елемента організації із множини законодавчо встановленої множини – вибір здійснювати, виходячи з господарської необхідності, та декларувати його у внутрішніх розпорядчих документах;

3) принцип аналогічності – застосування єдиних загальних методологічних та методичних засад до організації обліку в усіх структурних одиницях суб'єкта господарювання;

4) принцип системності – визначення структурних елементів системи бухгалтерського обліку, характеру взаємозв'язків між ними, особливостей застосування організаційних аспектів до кожного з елементів;

5) принцип цілісності – розгляд системи бухгалтерського обліку підприємства як єдиного цілого, поділ якого на складові здійснюється з метою досягнення поставленого результату;

6) принцип адаптації – здатність системи бухгалтерського обліку враховувати нові організаційні аспекти, що виникають в ході загальнодержавної нормативно-правової вимоги або ж господарської необхідності;

7) принцип гомоморфізму – аспекти, за якими організований бухгалтерський облік на підприємстві, повинні враховувати інтереси якомога більшої кількості соціально-економічних суб'єктів;

8) принцип конфіденційності – формування рівнів доступу до внесення змін в організаційні аспекти функціонування системи бухгалтерського обліку та до використання обліково-економічної інформації;

9) принцип послідовності – можливість вибору із множини можливих підходів до відображення в обліку відповідних об'єктів, що ґрунтується на послідовному їх застосуванні відповідно до положень нормативно-правових актів та внутрішніх розпорядчих документів.

Дотримання даних принципів при організації облікового процесу на підприємстві передбачає досягнення мети як фінансового, так і

управлінського обліку, а також дозволяє ідентифікувати наступні принципи підготовки, змісту показників, форм управлінської бухгалтерської звітності:

1) принцип релевантності (управлінська бухгалтерська звітність повинна бути корисною для прийняття конкретних управлінських рішень, а не просто інформувати про ті чи інші аспекти господарської діяльності підприємства);

2) оперативності (управлінська бухгалтерська звітність повинна формуватися в прийнятні терміни, що забезпечує збереження її релевантності при прийнятті управлінських рішень);

3) адресності (звітність повинна надаватися конкретним управлінцям відповідно до їх статусу в ієрархії управління);

4) достатності (інформація у звітності повинна бути достатньою для прийняття управлінських рішень на відповідному рівні, в той же час вона не повинна бути надлишковою і відволікати увагу управлінців на другорядні дані);

5) аналітичності (управлінська звітність повинна надавати можливість проведення аналізу з мінімальними затратами часу);

6) зрозумілості (показники управлінської бухгалтерської звітності повинні бути сформовані відповідно до правил, які є відомими управлінському персоналу);

7) достовірності (інформація із управлінської бухгалтерської звітності повинна правдиво відображати результати здійснення господарських процесів);

8) співставності (співставність управлінської звітності дає користувачам можливість виявити спільні та відмінні риси в даних, які наводяться в різних формах звітності).

Проаналізувавши низку наукових праць [1; 3; 4; 6; 10], в яких розглянуті питання формування інформаційного забезпечення процесу прийняття управлінських рішень, слід констатувати факт, що підготовка управлінської бухгалтерської звітності базується на наступному наборі дій:

1) постановка цілей і завдань, які покликана вирішувати обліково-аналітична інформація управлінської бухгалтерської звітності;

2) визначення каналів постачання інформації для формування на її основі управлінської бухгалтерської звітності. При цьому господарська діяльність підприємства є системою з наявністю входів і виходів, які дозволяють обмінюватися інформацією із зовнішнім середовищем;

3) розробка засобів представлення результатів фінансово-господарської діяльності як системи обліково-аналітичної інформації, яка характеризує зовнішнє та внутрішнє середовище;

4) побудова множини моделей, які характеризують визначені аспекти функціонування підприємства і дозволяють визначити внутрішні зв'язки між

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ, АУДИТ

основними елементами досліджуваної системи – господарської діяльності підприємства;

5) побудова загальної моделі фінансово-господарської діяльності підприємства за допомогою використання обліково-аналітичної інформації управлінської бухгалтерської звітності;

6) дослідження чуттєвості моделі фінансово-господарської діяльності до змін складових її параметрів внутрішнього та зовнішнього середовища;

7) оцінка внутрішніх зв'язків між параметрами, які визначають загальні результати фінансово-господарської діяльності підприємства, оцінка ступеня відповідності запланованих результатів і фактично досягнутих цілей;

8) здійснення контролю за основними параметрами на кожному із перелічених етапів.

Схематично методика формування управлінської бухгалтерської звітності наведена на рис. 1.

Рис. 1. Методика формування управлінської бухгалтерської звітності

На практиці суб'єкти господарювання складають наступні види управлінської бухгалтерської звітності: стандартна управлінська звітність про фінансовий стан, результати діяльності та зміни фінансового стану підприємства (управлінський баланс; управлінський звіт про прибутки та

збитки; управлінський звіт про рух грошових коштів); управлінська звітність по основних показниках діяльності; управлінська звітність про використання бюджетів [11; 12].

Управлінська бухгалтерська звітність характеризується низкою пов'язаних між собою понять: форма управлінської бухгалтерської звітності, елемент управлінської бухгалтерської звітності, формат управлінської бухгалтерської звітності, розділ форми управлінської бухгалтерської звітності.

Форма управлінської бухгалтерської звітності – це система облікових і розрахункових показників, які представлені у визначеній формі відповідно до внутрішнього регламенту підприємства та характеризує стан відповідного елемента управлінської звітності.

Елемент управлінської бухгалтерської звітності – це сукупність об'єктів, інформація по яких відображається в управлінській звітності, об'єднаних спільним економічним змістом.

Формат управлінської бухгалтерської звітності – це спосіб представлення облікових та розрахункових показників відповідної форми управлінської звітності, що забезпечує задоволення інформаційних потреб внутрішніх користувачів економічної інформації про стан елемента управлінської бухгалтерської звітності.

Розділ форми управлінської бухгалтерської звітності – це змістовна частина форми управлінської бухгалтерської звітності, що включає в себе повний набір показників, які характеризують певну сторону елемента звітності.

Отже, підготовка управлінської бухгалтерської звітності насамперед потребує ідентифікації інформаційних запитів управлінського персоналу, що дозволить визначити форму, зміст показників та формат подання управлінської бухгалтерської звітності.

Висновки та напрями подальших досліджень. Формування управлінської бухгалтерської звітності та її використання як інформаційного забезпечення при прийнятті управлінських рішень є неодмінним атрибутом функціонування підприємств, головними цілями яких є досягнення конкурентних переваг та сталого розвитку. Під управлінською бухгалтерською звітністю слід розуміти систему обліково-аналітичної інформації, що міститься у формах звітності та представлену у вигляді сукупності облікових та розрахункових показників визначеного формату, сформовану відповідно до внутрішніх регламентів підприємства, яка характеризує внутрішнє та зовнішнє середовище суб'єкта господарювання загалом та його сегментів і оперативно задовольняє інформаційні потреби внутрішніх користувачів інформації. Методика формування управлінської бухгалтерської звітності передбачає здійснення комплексу дій щодо

постановки цілей та завдань, визначення та дотримання регламентів формування, організації та самого процесу складання даного виду звітності. Відповідно до інформаційних запитів внутрішніх користувачів ідентифікуються форми, елементи та формат подання управлінської бухгалтерської звітності. Їх раціональність та оптимальність визначається ступенем дотримання принципів підготовки управлінської бухгалтерської звітності.

Список використаних джерел:

1. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством : монографія / За заг. ред. професора О.М. Губачової. – Полтава: РВВ ПУСКУ, 2009. – 337 с.
2. Шапорова О. А. Бухгалтерская управленческая отчетность как система учетно-аналитической информации / О. А. Шапорова, Е. А. Тюхова, Н. В. Куканова [Электронный ресурс] // Электронный научный журнал «Управление экономическими системами». – Режим доступа : <http://www.uecs.ru/uecs43-432012/item/1460-2012-07-23-05-37-14>.
3. Друкер П. Эффективное управление. Экономические задачи и оптимальные решения [Текст] / П. Друкер; пер. с англ. – М. : Вильямс, 2006. – 236 с.
4. Друри К. Управленческий учет для бизнес-решений : учебник / К. Друри; пер. с англ. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2012. – 655 с.
5. Кузнецова С. А. Бухгалтерський облік в системі формування управлінської інформації: методологія та практика : [монографія] / С. А. Кузнецова. – Мелітополь : Таврійський державний агротехнологічний університет, 2007. – 297 с.
6. Кузнецова С. А. Організація облікової інформації в управлінні діяльністю суб'єктів господарювання : [монографія] / С. А. Кузнецова. – Мелітополь : ТОВ «Видавничий будинок ММД», 2008. – 224 с.
7. Кутер М. И. Теория и принципы бухгалтерского учета: учеб пособие / М. И. Кутер. – М. : Финансы и статистика, 2000. – 544 с.
8. Лаговська О.А. Обліково-аналітичне забезпечення вартісно-орієнтованого управління: теорія та методологія : монографія / О. А. Лаговська. – Житомир : ЖДТУ, 2012. – 676 с.
9. Пушкар М. С. Розробка систем обліку : навч. посіб. / М. С. Пушкар. – Тернопіль : Карт-бланш, 2003. – 198 с.
10. Удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління діяльністю суб'єктів господарювання : монографія / За заг. ред. М. Г. Білопольського ; Макіївський екон.-гуманіт. інститут. – Донецьк : Східний видавничий дім, 2012. – 372 с.
11. Хендриксен Е. С. Теория бухгалтерского учета [Текст] / Е. С. Хендриксен, М. Ф. Ван Бреда; перевод с англ.; под ред. проф. Я. В. Соколова. – М. : Финансы и статистика, 2000. – 576 с.
12. Хорнгрен Ч. Т. Бухгалтерский учет: управленческий аспект / Ч. Т. Хорнгрен, Дж. Фостер; пер. с англ.; под ред. Я. В. Соколова. – М. : Финансы и статистика, 2001. – 416 с.

Vasyl Kuz, Candidate of Economic Sciences, **Viktor Kravchuk**,
Bukovyna State Finance and Economics University, Chernivtsi

**MANAGEMENT BUSINESS ACCOUNTING OF THE ENTERPRISES:
PRINCIPLES AND APPROACHES TO THE FORMATION**

Annotation

The principles and approaches to the formation of managerial accounting have been considered. The emphasis is put on the importance of managerial accounting formation in satisfying the information needs of managerial staff aiming at making effective decisions

because of the increased competition in the economic environment and in terms of conditions complexity of managerial processes inside an enterprise. The definition of managerial accounting characteristics and its components has been specified: form, element, and format. A general methodology of managerial accounting preparation based on the principles identification of accounting system functioning organization, succession of managerial accounting organization, principles of preparation and functions of managerial accounting functions has been elaborated.

Keywords: information requests, managerial accounting, principles of accounting organization, principles of managerial accounting preparation, managerial accounting, form, element, managerial accounting format, managerial accounting functions.

References:

1. In Hubachova, O.M. (Ed.) (2009). *Bukhhalters'kyj oblik v upravlinni pidpriemstvom* [Accounting in business management]. RIO Start, Poltava, 337 p. (in Ukr.).
2. Shaporova, O.A., Tyuhova, E.A., Kukanova, N.V. Accounting management accounting as a system of accounting and analytical information. Management of economic systems. Available at: <http://www.uecs.ru/uecs43-432012/item/1460-2012-07-23-05-37-14> (in Russ.).
3. Drucker, P. (2006). *Jeffektivnoe upravlenie. Jekonomicheskie zadachi i optimal'nye reshenija* [Effective management of P. Drucker. Economic problems and optimal solutions]. Williams, Moskva, 236 p. (in Russ.).
4. Drury, K. (2012). *Upravlencheskij uchet dlja biznes-reshenij* [Managerial Accounting for business solutions]. UNITY-DANA, Moskva, 655 p. (in Russ.).
5. Kuznetsova, S.A. (2007). *Bukhhalters'kyj oblik v systemi formuvannia upravlins'koi informatsii: metodolohiia ta praktyka* [Accounting in the system of administrative information: Methodology and Practice]. Taurian State Agrotechnology University, Melitopol, 297 p. (in Ukr.).
6. Kuznetsova, S.A. (2008). *Orhanizatsiia oblikovoi informatsii v upravlinni diial'nistiu sub'iektiv hospodariuvannia* [Organization of accounting information in the management of entities]. LLC "Publishing house MMD», Melitopol, 224 p. (in Ukr.).
7. Kuter, M.I. (2000). *Teorija i principy buhgalterskogo ucheta* [Theory and principles of accounting]. Finance and Statistics, Moskva, 544 p. (in Russ.).
8. Ladovsky, O.A. (2012). *Oblikovo-analitychne zabezpechennia vartisno-orientovanoho upravlinnia: teoriia ta metodolohiia* [Accounting and analytical support value-based management: Theory and Methodology]. ZhDTU, Zhytomyr, 676 p. (in Ukr.).
9. Pushkar, M.S. (2003). *Rozrobka system obliku* [Development of accounting]. Carte blanche, Ternopol, 198 p. (in Ukr.).
10. In Bilopolskij, M.G. (Ed.) (2012). *Udoskonalennia oblikovo-analitychnoho zabezpechennia upravlinnia diial'nistiu sub'iektiv hospodariuvannia* [Improving accounting and analytical support management of business entities]. East Publishing House, Donetsk, 372 p. (in Ukr.).
11. Hendriksen, E.S., Van Breda, M.F. (2000). *Teorija buhgalterskogo ucheta* [Accounting Theory]. Finance and Statistics, Moskva, 576 p. (in Russ.).
12. Horngren, Charles T., Foster, George (2001). *Buhgalterskij uchet: upravlencheskij aspekt* [Accounting: administrative aspect]. Finance and Statistics, Moskva, 416 p. (in Russ.).

